

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Оценка на бедността

През 2020 г. линията на бедност за област Смолян е 477.17 лв. средно месечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 26.2% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Смолян

	2016	2017	2018	2019	2020
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	299.3	309.9	334.0	445.6	477.2
Относителен дял на бедните - % от населението	22.3	20.9	16.8	23.2	26.2
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	47.2	48.6	43.8	40.5	43.0
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	27.7	31.1	24.8	26.8	30.4
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	5.4	7.1	5.8	5.8	6.3
Неравенство в разпределението на дохода - Коефициент на Джини ¹	31.9	36.3	28.3	32.0	34.8

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност нараства със 7.1%, а относителният дял на бедното население нараства с 3.0 процентни пункта.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2020 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 26.2 до 30.4%, или с 4.2 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 43.0%, или с 16.8 процентни пункта.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги (табл. 2).

2. Показатели за материални лишения през 2020 година в област Смолян

	Въпроси към домакинството, свързани с ограничения	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
1	Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: • Заем за покупка на жилището, в което живее домакинството • Наем за жилището, в което живее домакинството • Текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) • Вноски за погасяване на кредити	16884	16.3%
2	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома	37369	36.1%
3	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	27724	26.8%
4	Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	43834	42.3%
5	Притежава ли домакинството телефон (вкл. мобилен)	726	0.7%
6	Притежава ли домакинството цветен телевизор	351	0.3%
7	Притежава ли домакинството автоматична перална машина	1873	1.8%
8	Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	11677	11.3%
9	Ограничава ли се домакинството при отоплението на жилището поради недостиг на средства	15370	14.8%

Най-голям брой лица изпитват ограничения по отношение на посрещане на неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.) със собствени средства (42.3%) и възможностите за едноседмична почивка извън дома (36.1%). Успоредно с това 26.8% от лицата се ограничават при консумация на месо, пиле или риба всеки втори ден, 16.3% при изплащането на разходи свързани с жилището, в което живее домакинството, а 14.8% са лицата, които се ограничават при отоплението на жилището поради недостиг на средства.

През 2020 г. 18.5% от населението в Област Смолян живее с материални лишения (ограничения в 4 от 9 показателя). През 2018 г. този показател е бил 12.8%.

Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност

Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59-годишните с изключение на студентите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

3. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 59 навършени години в област Смолян

	2016	2017	2018	2019	2020
Общо - хил.	9.6	11.8	3.5	3.9	1.9
Относителен дял от населението - %	15.9	20.3	6.2	7.0	3.5

През 2020 г. 1.9 хил. лица на възраст 18 - 59 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 3.5% от населението, като спрямо 2019 г. относителният им дял намалява с 3.5 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2020 г. 34.6% от населението в област Смолян, или 35.8 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя нараства с 4.5 процентни пункта спрямо 2019 г., при мъжете – със 3.2, а при жените - с 5.7 процентни пункта.

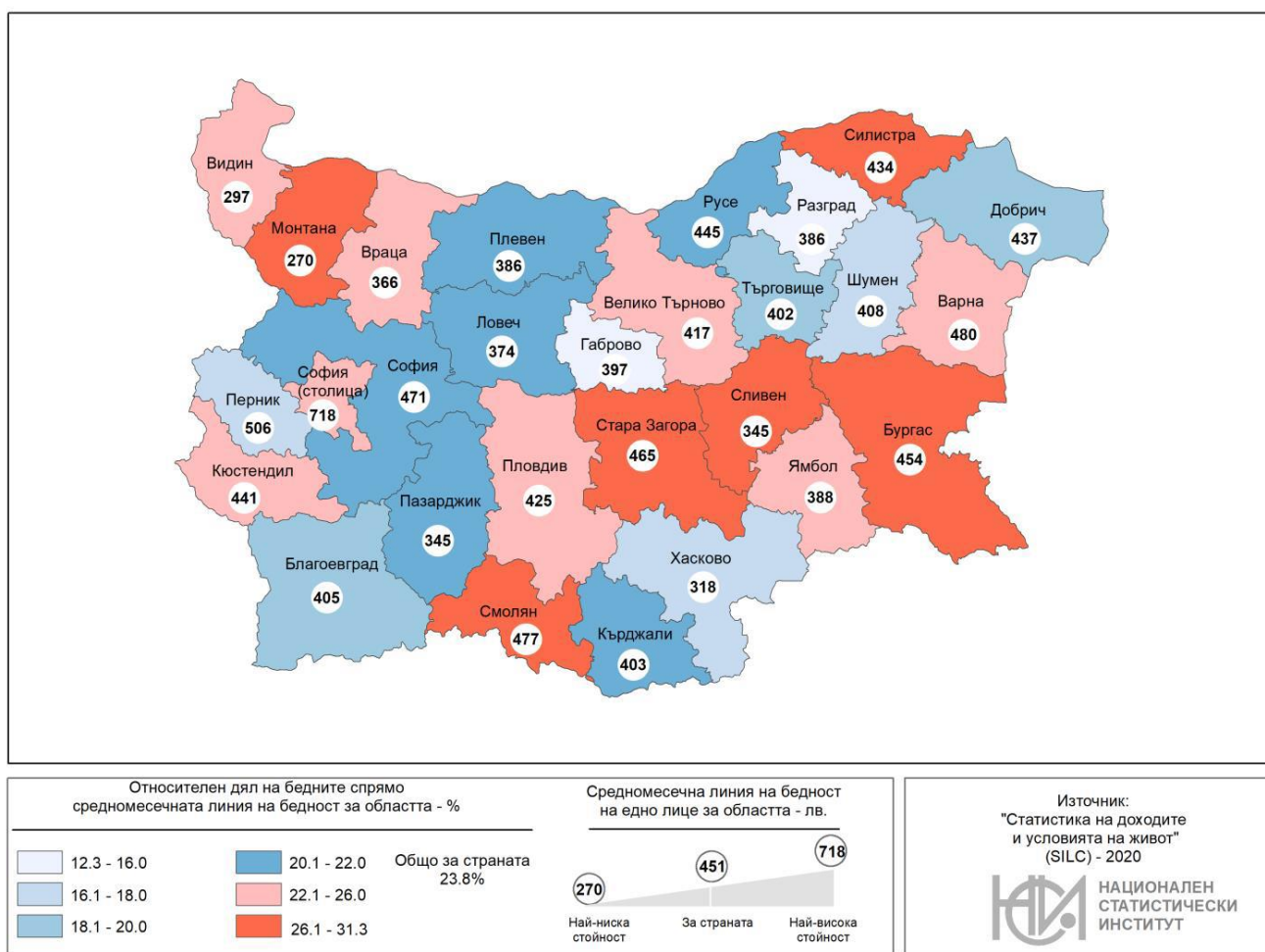
4. Население в риск от бедност и социално изключване по пол в област Смолян

	2016	2017	2018	2019	2020
Общо - хил.	53.2	53.1	26.0	31.8	35.8
Относителен дял от населението - %	47.6	48.6	24.2	30.1	34.6
Мъже - хил.	24.7	25	9.1	13	14.2
Относителен дял от населението - %	45.5	47	17.5	25.2	28.4
Жени - хил.	28.5	28.1	16.9	18.9	21.6
Относителен дял от населението - %	49.7	50	30.6	34.6	40.3

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

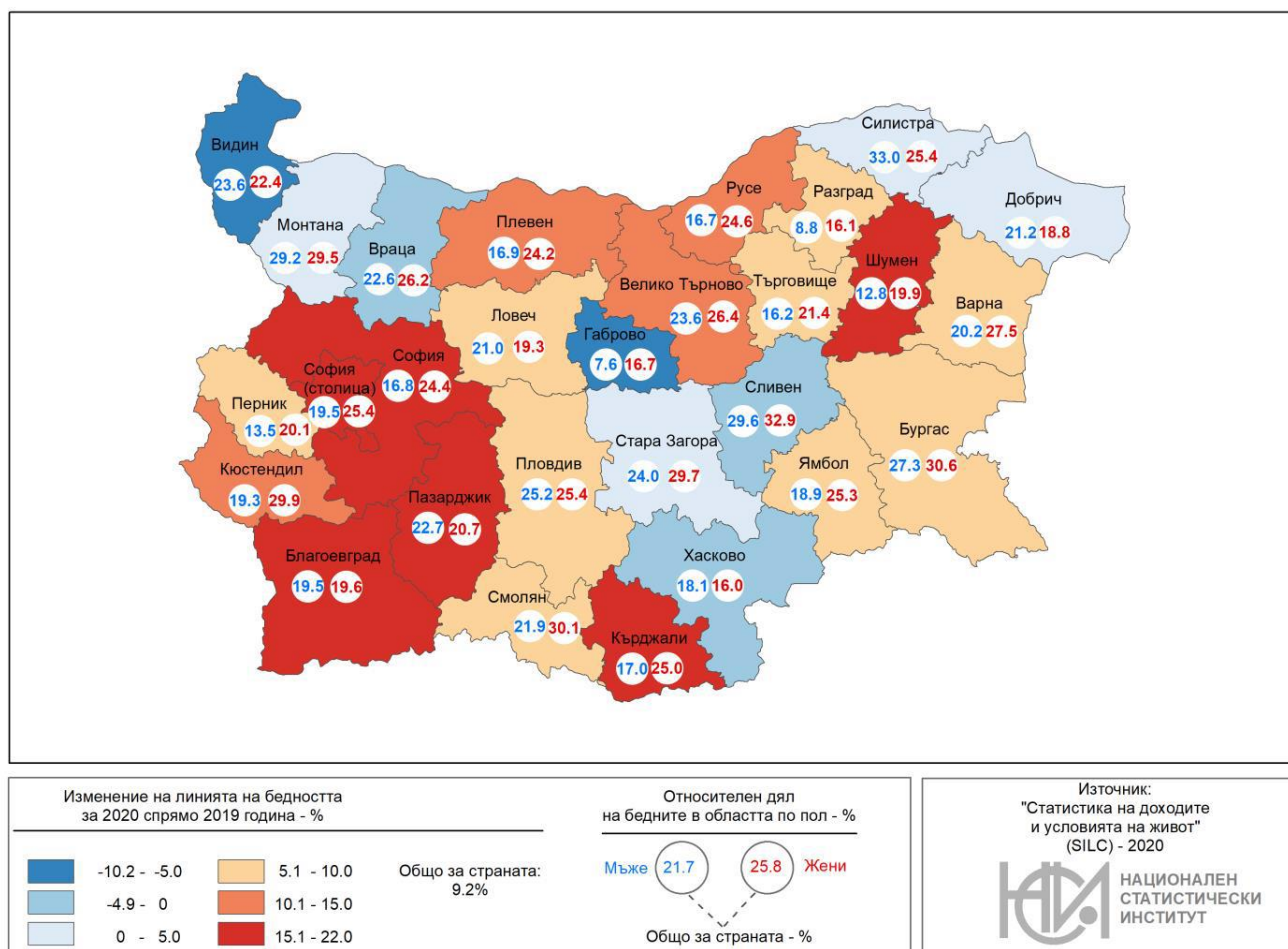
Фиг. 1. Линия на бедност по области през 2020 година

През 2020 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Монтана и Видин - съответно 270 и 297 лв., а най-високата - в област София (столица) (718 лв.), следвана от областите Перник (506 лв.) и Варна (480 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Сливен - 31.3%, Монтана - 29.4%, Силистра - 29.1%, и Бургас - 29.0%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Габрово - 12.3%, Разград - 12.6%, и Шумен - 16.4%.

Фиг. 2. Изменение на линията на бедност за 2020 спрямо 2019 г. и относителен дял на бедните по пол и области

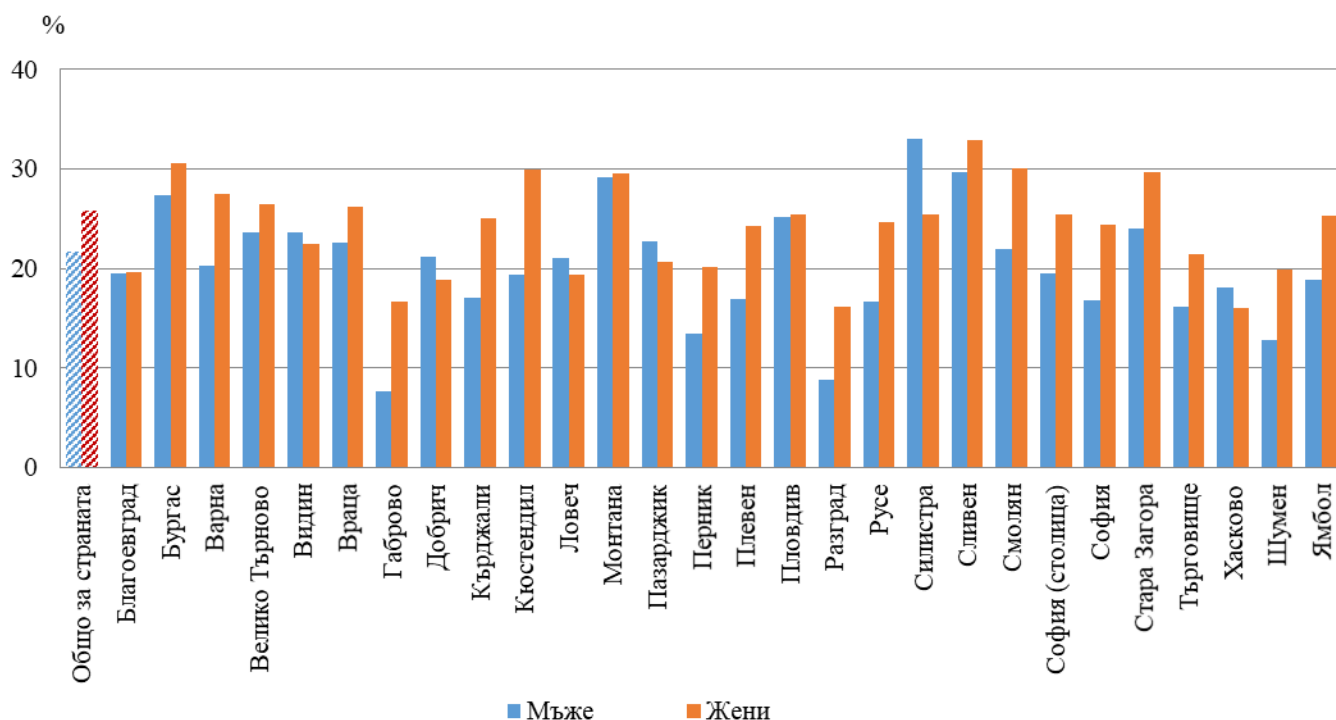

Линията на бедност за 2020 г. нараства спрямо 2019 г. в почти всички области. С най-голямо нарастване са областите София (столица) (с 22.0%), София (с 19.8%), Благоевград (с 19.1%), Пазарджик и Кърджали (по 18.2%) и Шумен (с 18.0%). Намаление в размера на линията на бедност спрямо предходната година се наблюдава в областите Габрово (с 10.2%), Видин (с 6.8%), Хасково (с 2.2%), Враца (с 1.2%) и Сливен (с 0.2%).

Област Габрово е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 7.6%, а с най-високо равнище е област Силистра - 33.0%. В област Хасково жените са с най-ниско равнище на бедност - 16.0%, при 30.6% за област Бургас и 32.9% за област Сливен.

В областите Кюстендил, Габрово, Смолян, Кърджали, Русе, София, Варна, Плевен, Разград, Шумен, Перник, София (столица), Стара Загора, Търговище и Ямбол относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете. В шест области - Силистра, Добрич, Хасково, Пазарджик, Ловеч и Видин, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

Фиг. 3. Относителен дял на лицата в риск от бедност по пол и области през 2020 година

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за 2020 г. включва 9 052 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече навършени години. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение)
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки за област Смолян (табл. 5)